

Bölüm 11

Sosyal ve Duygusal Gelişimin Değerlendirilmesi ve İzlenmesi

Nesime CAN ANGIN¹

Seher YALÇIN²

GİRİŞ

Sosyal ve duygusal gelişim, bireyin kendini tanıması, duygularını yönetebilmesi, başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi ve toplumsal yaşamda uyumlu davranışlar sergileyebilmesi açısından gerekli, temel bir gelişim alanıdır. Bu gelişimin etkili bir şekilde desteklenebilmesi için değerlendirme ve izleme süreçleri büyük önem taşır. Bu süreçler hem bireysel farkındalığı artırmakta hem de erken müdahale için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Bu bölümde öncelikle sosyal ve duygusal gelişim kavramı kısaca tanıtılacak, ardından değerlendirme sürecinin gerekliliği detaylandırılacaktır. Değerlendirme sürecinde dikkat edilmesi gereken temel noktaların altı çizilecek; farklı değerlendirme yöntemleri (öz bildirim temelli ölçümler, gözlem yöntemleri, çoklu değerlendirici kullanımı, sosyal-duygusal becerilerin ölçümünde kullanılan yeni teknolojik yaklaşımlar) tanıtılacak ve geniş ölçekli değerlendirme uygulamalarına örnekler verilecektir. Bölümün sonunda ise sosyal ve duygusal becerileri desteklemeye yönelik geliştirilen müdahale programları kısaca tanıtılarak bu alanda gelişimin desteklenmesinin önemi vurgulanacaktır.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

Sosyal ve duygusal gelişim, bireyin kendi duygularını tanıması, anlamlandırması ve yönetmesi ile başkalarının duygularını empatik biçimde anlayabilmesi; sağlıklı sosyal ilişkiler kurması ve toplumsal normlara uygun biçimde davranışlarını düzenleyebilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Cohen, 2001; Denham, 2006). Bu gelişimsel süreç, çocukların öz-farkındalık, öz-yönetim, sosyal farkındalık, ilişki kurma ve sorumlu karar alma bece-

¹ Doç. Dr. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık AD., nesime.can@ankara.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-6448-1275

² Prof. Dr. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme AD., yalcins@ankara.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0177-6727

Web Tabanlı Dijital Ruh Sağlığı Müdahalesi:

“Genç, Güven Güçlen Geliş Projesi”⁴ 11-17 yaş aralığındaki gençlerin ruh sağlığını desteklemek, öz-yeterlik, öz-şefkat ve duygu düzenleme becerilerini güçlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Proje kapsamında ücretsiz erişime açık, web-temelli 30 dakikalık üç farklı tek oturumluk müdahale bulunmaktadır.

- Beynimiz ve Biz
- Kendimi Sevmek Ne İşe Yarar
- Eylem Değişim Getirir

Erişim Adresi: <https://www.schleiderlab.org/yes-553054.html>

KAYNAKLAR

- Abrahams, L., Pancorbo, G., Primi, R., Santos, D., Kyllonen, P., John, O. P., & De Fruyt, F. (2019). Social-emotional skill assessment in children and adolescents: Advances and challenges in personality, clinical, and educational contexts. *Psychological assessment*, 31(4), 460–473. <https://doi.org/10.1037/pas0000591>
- Aral, T. (2019). *Özel okullarda okuyan yüksek gelir düzeyli ergenler ile yapılan pozitif ergen gelişimi müdahale çalışmasının etkinliği* (Yayın No. 602655) [Yüksek lisans tezi, Koç Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Aras, C. Y., & Aslan, D. (2018). The effects of “I Can Problem Solve Program” on children’s perspective taking abilities. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 7(2), 109–117. <https://doi.org/10.11591/ijere.v7.i2.pp109-117>
- Baydar, N. ve Akçınar, B. (2023). Pozitif ergen gelişimi (PERGEL) müdahale programından öğrendiklerimiz. F. Çorapçı ve A. Doğan (Ed.), *Çocuk ve ergenler için önleyici müdahale programları içinde* (397-420). Nobel Akademik Yayıncılık
- Bayrak, U.H. & Akman, B. (2018). Adaptation of the “Incredible Years Child Training Program” and investigation of the effectiveness of the program. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 18(2), 397–425. <https://doi.org/10.12738/estp.2018.2.0259>
- Bierman, K. L., Domitrovich, C. E., Nix, R. L., Gest, S. D., Welsh, J. A., Greenberg, M. T., Blair, C., Nelson, K., & Gill, S. (2008). Promoting academic and social-emotional school readiness: The Head Start REDI program. *Child development*, 79(6), 1802–1817. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2008.01227.x>
- Bridgeland, J., Bruce, M., & Hariharan, A. (2013). *The missing piece: A national teacher survey on how social and emotional learning can empower children and transform schools*. CASEL. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED558068.pdf>
- Buitrago-Ropero, M. E., Ramírez-Montoya, M. S., & Laverde, A. C. (2023). Digital footprints (2005–2019): A systematic mapping of studies in education. *Interactive Learning Environments*, 31(2), 876–889. <https://doi.org/10.1080/10494820.2020.1814821>
- CASEL (2020). *A developmental framework for the integration of social and emotional learning and career and workforce development*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED622311.pdf>
- CASEL (2020). *What is SEL?* <https://casel.org/what-is-sel/>
- Cohen, J. (2001). *Caring Classrooms/Intelligent Schools: The Social Emotional Education of Young Children*. Teachers College Press.

⁴ Bu proje, “Project Yes” adıyla Northwestern Üniversitesi bilim insanları tarafından yürütülen anonim bir program değerlendirme çalışmasıdır. Projenin Türkçe’ye uyarlanması, Ankara Üniversitesi ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi bilim insanları tarafından gerçekleştirilmiştir.

- Çorapçı, F. ve Doğan, A. (2023). *Çocuk ve ergenler için önleyici müdahale programları*. Nobel Akademik Yayıncılık
- De Fruyt, F. (2021). Understanding and testing social-emotional skills. In: *AI and the future of skills* (Volume I). OECD Publishing.
- Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education and Development*, 17(1), 57–89. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1701_4
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child development*, 82(1), 405–432. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x>
- EASEL Lab. (n.d.). *Homepage*. Harvard Graduate School of Education. <https://easel.gse.harvard.edu/>
- Explore SEL. (n.d.). *Explore SEL: A field guide for social and emotional learning*. The EASEL Lab at the Harvard Graduate School of Education. <https://exploresel.gse.harvard.edu/>
- Giglioli, I. A. C., Carrasco-Ribelles, L. A., Parra, E., Marín-Morales, J., & Alcañiz Raya, M. (2021). An Immersive Serious Game for the Behavioral Assessment of Psychological Needs. *Applied Sciences*, 11(4), 1971. <https://doi.org/10.3390/app11041971>
- Gol-Guven, M. (2017). The effectiveness of the Lions Quest program: Skills for Growing on school climate, students' behaviors, perceptions of school, and conflict resolution skills. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(4), 575–594. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2016.1182311>
- Güney Karaman, N., Tercan Özyurt, M. ve Atış Akyol, N. (2023). Çocuk ve ergenler için süper yaşam becerileri müdahale programı. F. Çorapçı ve A. Doğan (Ed.), *Çocuk ve ergenler için önleyici müdahale programları* içinde (383–396). Nobel Akademik Yayıncılık
- Hopkins, D. J., & King, G. (2010). Improving anchoring vignettes: Designing surveys to correct for interpersonal incomparability. *Public Opinion Quarterly*, 74, 201–220.
- Hoskins, B., & Liu, L. (2019). *Measuring life skills in the context of Life Skills and Citizenship Education the Middle East and North Africa*. United Nations Children's Fund (UNICEF) and the World Bank. Online: https://www.unicef.org/mena/media/7011/file/Measuring%20life%20skills_web.pdf.pdf
- İlgün-Dibek, M. (2021). Ölçme Araçlarının Sınıflandırılması. Ed. Ö. Yıldırım, S. Kula Kartal. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Lisans Yayıncılık.
- Jankowska, D.M., Czerwonka M., Lebeda, I., & Karwowski, M. (2018). Exploring the Creative Process: Integrating Psychometric and Eye-Tracking Approaches. *Frontiers in Psychology*, 9(1931), 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01931>
- Jones, S. M., Brush, K. E., Ramirez, T., Mao, Z. X., Marenus, M., Wettje, S., Finney, K., Raisch, N., Podoloff, N., Kahn, J., Barnes, S., Stickle, L., Brion-Meisels, G., McIntyre, J., Cuartas, J., & Bailey, R. (2021). *Navigating SEL from the inside out: Looking inside & across 33 leading SEL programs: A practical resource for schools and OST providers. Preschool & elementary focus (2nd ed.)*. The EASEL Lab @ The Harvard Graduate School of Education. <https://doi.org/10.59656/YD-OS5671.001>
- Jones, S. M., & Doolittle, E. J. (2017). Social and emotional learning: Introducing the issue. *The Future of Children*, 27(1), 3–11. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1145094.pdf>
- Kankaras, M. (2017). *Personality matters: Relevance and assessment of personality characteristics*. OECD Education Working Papers, No. 157, OECD Publishing.
- Kankaras, M., Feron, E., & Renbarger, R. (2019). *Assessing students' social and emotional skills through triangulation of assessment methods*. OECD Education Working Paper No. 208, OECD Publishing.
- Kankaras, M., & Suarez-Alvarez, J. (2019). *Assessment framework of the OECD Study on Social and Emotional Skills*. OECD Education Working Papers, No. 207, OECD Publishing.
- Karaman, N., Çok, F., Yalçın, S., Atik, G., İlgün Dibek, M., Can, N., Ayan, C., Kartal, M., & Toptaş,

- M. (2024). *Life Skills and Citizenship Education Türkiye Report*. UNICEF Türkiye.
- Kylenon, P. C. (2012). *Measurement of 21st century skills within the common core state standards*. Paper presented at the Invitational Research Symposium on Technology Enhanced Assessments, May 7-8.
- Kylenon, P. C. and Bertling, J. P. (2014). Innovative questionnaire assessment methods to increase cross-country comparability. In L. Rutkowski, M. Von Davier, and D. Rutkowski (Eds.), *Handbook of international large scale assessment: Background, technical issues, and methods of data analysis* (s.277-285). Boca Raton, FL.: CRC Press.
- Linzerini, A. and D. Catarino da Silva (2024). *Innovative tools for the direct assessment of social and emotional skills*. OECD Education Working Papers, No. 316, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/eed9bb04-en>.
- Mahoney, J. L., Weissberg, R. P., Greenberg, M. T., Dusenbury, L., Jagers, R. J., Niemi, K., Schlinger, M., Schlund, J., Shriver, T. P., VanAusdal, K., & Yoder, N. (2021). Systemic social and emotional learning: Promoting educational success for all preschool to high school students. *American Psychologist*, 76(7), 1128–1142. <https://doi.org/10.1037/amp0000701>
- Malti, T., Zuffianò, A., & Noam, G. G. (2018). Correction to: Knowing Every Child: Validation of the Holistic Student Assessment (HSA) as a Measure of Social-Emotional Development. *Prevention Science*, 1. <https://doi.org/10.1007/s11211-018-0873-x>
- Mandryk, R. L., & Birk, M. (2019). The potential of game-based digital biomarkers for modeling mental health. *Journal of Medical Internet Research*, 6(4), e13485. <https://doi.org/10.2196/13485>
- Martinez-Yarza, N., Santibanez, R. & Solabarrieta, J. (2023). A systematic review of instruments measuring social and emotional skills in school-aged children and adolescents. *Child Indicators Research*, 16, 1475–1502.
- McDaniel, M. A., Hartman, N. S., Whetzel, D. L. and Grubb, W. L. (2007). Situational judgement tests, response instructions, and validity: A meta analysis. *Personnel Psychology*, 60, 63-91.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2020). *Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği* https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_08/14231603_Rehberlik_ve_Psikolojik_DanYyMa_Hizmetleri_YonetmeliYi_2.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024a). *Sosyal Duygusal Becerilerin Geliştirilmesi İçin Hazırlanan Materyaller Kullanıma Sunuldu*. <https://www.meb.gov.tr/sosyal-duygusal-becerilerin-gelistirilmesi-icin-hazirlanan-materyaller-kullanima-sunuldu/haber/34815/tr>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024b). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında ilkököl birinci sınıf öğrencilerine karne yerine “Gelişim Raporu” verilecek*. <https://www.meb.gov.tr/turkiye-yuz-yili-maarif-modeli-kapsaminda-ilkokul-birinci-sinif-ogrencilerine-karne-yerine-gelisim-raporu-verilecek/haber/35912/tr>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2025a). *Sosyal duygusal beceriler*. <https://orgm.meb.gov.tr/www/sosyal-duygusal-beceriler/icerik/3121>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2025b) *Sosyal-duygusal öğrenme becerileri*. <https://tymm.meb.gov.tr/beceriler/sosyal-duygusal-ogrenme-becerileri>
- Murano, D., Lipnevich, A. A., Walton, K. E., Burrus, J., Way, J. D., & Anguiano-Carrasco, C. (2021). Measuring social and emotional skills in elementary students: Development of self-report Likert, situational judgment test, and forced choice items. *Personality and Individual Differences*, 169, 110012.
- National Scientific Council on the Developing Child. (2004). *Children’s Emotional Development is Built into the Architecture of Their Brains*. <https://developingchild.harvard.edu/resources/childrens-emotional-development-is-built-into-the-architecture-of-their-brains>
- OECD (2013). *OECD Program for International Student Assessment 2012: Student Questionnaire - Form A*. Online: https://nces.ed.gov/surveys/pisa/pdf/MS12_StQ_FormA_ENG_USA_final.pdf
- OECD. (2014). *PISA 2012 technical report*. Paris: OECD Publishing. https://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/PISA%202012%20Technical%20Report_Chapter%2017.pdf adresinden alındı.
- OECD (2021). *Survey on Social and Emotional Skills (SSES): Istanbul (Turkey)*. Online: <https://>

- www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/programmes/edu/survey-on-social-and-emotional-skills/site-reports-2021/sses-istanbul-report.pdf
- Osher, D., Kidron, Y., Brackett, M., Dymnicki, A., Jones, S., & Weissberg, R. P. (2016). Advancing the science and practice of social and emotional learning: Looking back and moving forward. *Review of Research in Education*, 40(1), 644-681. <https://doi.org/10.3102/0091732X16673595>
- Parsons, T. D. (2015). Virtual reality for enhanced ecological validity and experimental control in the clinical, affective and social neurosciences. *Frontiers in Human Neuroscience*, 9(660), 1-19. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2015.00660>
- Primi, R., Zanon, C., Santos, D., De Fruyt, F., & John, O. P. (2016). Anchoring vignettes: Can they make adolescent self-reports of social-emotional skills more reliable, discriminant, and criterion-valid?. *European Journal of Psychological Assessment*, 32(1), 39-51
- Savina, E., & Wan, K. P. (2017). Cultural pathways to socio-emotional development and learning. *Journal of Relationships Research*, 8, Article e19. <https://doi.org/10.1017/jrr.2017.19>
- Schönmoser, C., Karwath, C., & Gnambs, T. (2022). Parent and Teacher Assessments of Social-Emotional Competence in Three-Year-Old Children: Does Sibling Status Matter? *Journal of Psychoeducational Assessment*, 40(5), 621-633. <https://doi.org/10.1177/07342829221077503> (Original work published 2022)
- Soland, J., Hamilton, L. S., & Stecher, B. M. (2013). *Measuring 21st century competencies guidance for educators*. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Suna, H. E. (2024). Sosyal Duygusal Beceriler: Ölçmenin Yeni Odağı ve Getirdiği Zorluklar, *Journal of Applied Measurement and Assessment*, 1(1), 23-59.
- Suna, H. E., Taşkireç, B., Özkan Yaşaran, Ö., ve Eroğlu, E. (2021). *OECD Sosyal ve Duygusal Beceriler Araştırması Türkiye Ön Raporu*. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No 19. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/07170836_No19_-OECD_Sosyal_ve_Duygusal_Beceriler_Arastirmasi.pdf
- Taylor, R. D., Oberle, E., Durlak, J. A., & Weissberg, R. P. (2017). Promoting positive youth development through school-based social and emotional learning interventions: A meta-analysis of follow-up effects. *Child development*, 88(4), 1156-1171. <https://doi.org/10.1111/cdev.12864>
- Ting, C.-C. & Gluth, S. (2024). Unraveling information processes of decision-making with eye-tracking data. *Frontiers in Behavioral Economics*, 3(1384713), 1-13. <https://doi.org/10.3389/frbhe.2024.1384713>
- UNICEF. (2019). *Measuring life skills: In the context of Life Skills and Citizenship Education in the Middle East and North Africa*. Retrieved from <https://www.unicef.org/mena/reports/measuring-life-skills>
- UNICEF. (2021). *LSCE Measurement Instrument- 8 life skills: Application guidelines*. UNICEF MENA Regional Office, Amman. Retrieved from <https://www.unicef.org/mena/media/12416/file>
- UNICEF MENA Regional Office. (2017). *Reimagining life skills and citizenship education in the Middle East and North Africa*. UNICEF. Retrieved from <https://www.unicef.org/mena/reports/reimagining-life-skills-and-citizenship-education-middle-east-and-north-africa>
- Vargas, E. P., Delgado, G. A., Torres, S. C., Carrasco-Ribelles, L. A., Marín-Morales, J. & Alcañiz Raya, M. (2022). Virtual reality stimulation and organizational neuroscience for the assessment of empathy. *Frontiers in Psychology*, 13(993162), 1-15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.993162>
- Yalçın, S. (2018). 21. Yüzyıl Becerileri ve Bu Becerilerin Ölçülmesinde Kullanılan Araçlar ve Yaklaşımlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 51(1), 183-201. <https://doi.org/10.30964/auebfd.405860>
- Yıldırım, A., Memiş, R., Aksu, Ö., ve Altunbaş, Z. (2023). Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin ölçülmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(1), 1119-1136. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1309141>
- Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (Eds.). (2004). *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?* Teachers College Press.